

Debattartikel av Dan Sjöblom, generaldirektör, Konkurrensverket

Bättre upphandlingar efter lagskärpning

Skärpningen av upphandlingsreglerna för två år sedan har fått fler att göra rätt. Kommuner, landsting och andra myndigheter har vässat sina rutiner när de gör upphandlingar. Det är bra.

Men fortfarande görs det alltför många otillåtna direktinköp av varor och tjänster för stora belopp. Under senare år har vi nåtts av många rubriker om mutor och oegentligheter i samband med offentliga upphandlingar. Ofta har det gällt byggentreprenader.

Att sätta konkurrensen ur spel genom att strunta i upphandlingsreglerna innebär sämre garantier för att det är de, för skattebetalarna, bästa kontrakten som skrivs under. Direktupphandlingar begränsar också tillträdet till upphandlingsmarknader för alla de företag som inte får tillfälle att tävla om kontrakten.

Konkurrensverket har, sedan den skärpta lagen trädde i kraft i juli 2010, tagit 32 kommuner, landsting och statliga myndigheter till domstol med krav på böter/upphandlingsskadeavgift. I de fall som hittills har avgjorts har i all huvudsak Konkurrensverket haft framgång och kännbara böter har dömts ut. Vi har generellt fått domstolarnas stöd både i bedömningen av skuldfrågan och avseende de yrkade bötesbeloppen.

Jag är nöjd med att vi som tillsynsmyndighet vinner framgång i domstolarna. Otillåtna direktupphandlingar är allvarliga överträdelse som vi prioriterar att utreda.

Det långsiktiga syftet med vår tillsyn är dock inte att bötfälla så många felaktiga upphandlingar som möjligt. Denna verksamhet bör istället ses som ett medel för att tydliggöra behovet av att upphandlande myndigheter satsar de resurser som

krävs för att hantera skattebetalarnas pengar på ett professionellt sätt. I varje fall vi väljer att ta till domstol tycker vi att detta ansvar brustit och hoppas att våra prioriteringar sänder tydliga signaler till beslutsfattare på alla nivåer.

Avseende vissa kategorier av ärenden som rör felaktig upphandling är Konkurrensverket, enligt lagen, ålagt en obligatorisk skyldighet att gå till domstol. Vi kan inte prioritera bort dem och detta gäller även om vi anser att en förvaltningsdomstol tidigare på felaktiga grunder har funnit att en upphandling varit felaktig.

I en skrivelse till regeringen har vi sammanfattat de hittillsvarande erfarenheterna av det nya regelverket och bland annat påtalat att många av de obligatoriska ärendena kan vara av mindre betydelse eller handla om missförstånd av olika slag. Jag hoppas att skyldigheten att lägga resurser på att processa om sådana ärenden kan justeras i framtiden.

De myndigheter som hanterar våra gemensamma skattepengar har ett stort ansvar att se till att det sker på rätt sätt så att vi får så mycket välfärd som möjligt för pengarna. Det är ett ansvar som gäller alla kommunalråd och förvaltningschefer, hos upphandlare och generaldirektörer. Att göra rätt från början är det bästa sättet att göra bra affärer och slippa risken att drabbas av böter/ upphandlingsskadeavgift.

Dan Sjöblom

Generaldirektör Konkurrensverket